

Izraelsko-palestinský konflikt

W cs.wikipedia.org/wiki/Izraelsko-palestinský_konflikt

Přispěvatelé projektů Wikimedia

- [Článek](#)
- [Diskuse](#)

Izraelsko-palestinský konflikt

konflikt: [Arabsko-izraelský konflikt](#)

ilustrační obrázek

Trvání Počátek 20. století – současnost

Místo Izrael, palestinská území

Výsledek Probíhající

Strany

Palestinci

Izraelci

Mírový proces

Camp Davidu · Madridská konference
Mírová dohoda z Osla / Osla II · Hebronský protokol
Wye River / Memorandum z Šarm aš-Šajchu
Summit v Camp Davidu (2000) · Summit v Tabě
Silniční mapa · Konference v Annapolisu

Primární jednání Obavy

Izraelské osady
Izraelská bezpečnostní bariéra · židovský stát
Palestinské politické násilí
Palestinští uprchlíci · Palestinského státu
Status Jeruzaléma

Některá data mohou pocházet z datové položky.

Izraelsko-palestinský konflikt, jakožto součást arabsko-izraelského konfliktu je jednou z nejproblematictějších událostí druhé poloviny 20. a počátku 21. století. Jeho počátek se datuje přibližně ke konci 19. století, kdy docházelo k prvnímu většímu osidlování Země izraelské, která je označovaná také jako Palestina. Mezi jeho klíčové sporné otázky patří Jeruzalém, palestinští uprchlíci, izraelské osady, bezpečnost, hranice a mezinárodní status a rozdělení vodních zdrojů.

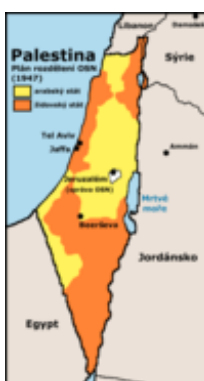
Dějiny

Sféry vlivu
Velké Británie
(červeně) a
Francie
(modře)
ustavené
Sykesova–
Picotova
dohoda.

Podrobnější informace naleznete v článkách Sionismus a Balfourova deklaráce (1917).

K přílivu obyvatel docházelo v rámci tzv. alijí.^[1] Nově příchozí byli k příchodu různě motivováni, ať už se jednalo o důvody náboženské, či politické. Velká část olim (imigrantů v rámci alijí) přišla v důsledku protizidovských pogromů v carském Rusku a později kvůli vzestupu národního socialismu v Evropě. V důsledku židovského přistěhovalectví docházelo k arabským nepokojům.

Plán OSN
na rozdělení
Palestiny.

1920–1948: Britský mandát Palestina

Podrobnější informace naleznete v článcích Britský mandát Palestina a Deklarace nezávislosti Státu Izrael.

Dne 14. května 1948 na základě plánu OSN vyhlásil Izrael nezávislost.^[2] V roce 1917 vydal britský ministr zahraničí Arthur Balfour deklaraci, v němž sděluje, že „*vláda jeho Veličenstva pohlíží příznivě na zřízení národní domoviny židovského lidu v Palestině*“.^[3] Po první světové válce došlo k rozpadu Osmanské říše a území současného Izraele, Palestinské autonomie a Jordánska, byla dána do správy Spojenému království, jako protektorát Britský mandát Palestina.^[4] V mezidobí došlo k osamostatnění Jordánska, a tak se pro zamýšlený židovský stát připadlo v úvahu pouze území západně od Jordánu.

Během britské správy bylo Arabům i Židům umožněno se částečně podílet na správě Mandátu. Arabové sice působili na některých úřednických místech, avšak odmítli se podílet na vzniku nového legislativního orgánu, a tak se do značné míry odřízli od vlivu na dění v Mandátu.^[5] Během správy zavedli Britové kvóty pro židovské imigranty, které vyvrcholily v roce 1939 přijetím Bílé knihy.^[6] V reakci na neochotu Britů dostát svým závazkům se proti mandátní správě postavila židovská podzemní organizace Irgun, která proti britským vojenským civilním a vojenským cílům páchala atentáty. Později se z Irgunu vydělila skupina Lechi, která byla ještě militantnější. Britové nakonec nevěděli, jak nastalou situaci řešit a tak v roce 1947 předali tento problém k řešení Organizaci spojených národů.^[7] Ta sestavila zvláštní komisi pro Palestinu (UNSCOP), která posléze připravila plán na rozdělení Palestiny.^[8] Tento plán byl v roce 1947 schválen Valným shromážděním OSN. Jeho rozhodnutím připadlo 54 % území mandátu Židům, kteří tvořili 1/3 obyvatelstva, zatímco Arabům, kteří tvořili 2/3 obyvatelstva, bylo určeno 46 % území. Židé plán přijali, přestože 75 % území, které jim bylo přiřknuto, byla poušť, zatímco Liga arabských států a Vysoká arabská komise plán odmítly^[9] a ihned zahájili útoky na židovské osady. Britové, kteří se z Palestiny stahovali velmi neochotně, sice Araby proti Židům zvýhodňovali (Arabskou legii dokonce vedl britský důstojník), díky ilegálnímu

vyzbrojování a malé koordinaci jednotlivých arabských vojenských frakcí se však Židé dokázali těmto útokům nezřídka ubránit. Židé se snažili zejména o ubránění celé oblasti, kterou jim přiřkla rezoluce OSN, v čemž jim pomohly i československé dodávky zbraní v dubnu 1948.^[10]

Úspěchy židovských vojáků zejména v Galileji vyděsily arabské obyvatele, již začali masově opouštět své domovy. Část Židů dokonce Araby zastrašovala zcela cíleně, aby je donutila k odchodu z území budoucího židovského státu. Na mnoha místech docházelo ze strany Židů k etnickému čištění území, boření domů a celých vesnic a k vyhánění místního arabského obyvatelstva.^{[11][zdroj?!]} Odcházející britská vojska se nijak nesnažila tuto „nevyhlášenou válku“ nějak mírnit, ačkoli při ní docházelo i k masakrům židovského i arabského civilního obyvatelstva.^[12]

Když 14. května (tedy den před vypršením britského mandátu v Palestině) britští vojáci opustili Jeruzalém, rozhodlo se židovské vedení vyhlásit nezávislost. Slavnostní Prohlášení nezávislosti přečetl v 16 hodin v Tel Avivu David Ben Gurion. Mezinárodního uznání se Státu Izrael vzápětí dostalo od USA i SSSR.^[13]

1948–1967

Podrobnější informace naleznete v článkách První arabsko-izraelská válka, Palestinský exodus, Židovský exodus z arabských zemí, Suezská krize a Šestidenní válka.

Zelená linie
Borderes

Druhý den nato armády pěti arabských států Izrael napadly, a rozpoutaly tak Válku za nezávislost.^[14] Po více než roce bojů bylo vyhlášeno příměří a stanoveny dočasné hranice, známé jako Zelená linie.^[15] Jordánsko anektovalo území Judeje a Samaří, známé spíše jako Západní břeh Jordánu, a Východní Jeruzalém. Egypt převzal kontrolu nad Pásmem Gazy. Krátce před válkou a během ní došlo k masivnímu arabskému exodu do sousedních arabských zemí, podle odhadů OSN na 711 tisíc Arabů, tj. zhruba 80 % dřívější arabské populace.^[16] Arabové, kteří zůstali, byli začleněni do nového státu, zatímco ti, kteří odešli, byli označeni jako uprchlíci bez práva návratu. Arabské země, kde se uprchlíci nacházeli, však nepodnikly žádná opatření vedoucí k jejich začlenění a naopak je udržovali v uprchlických táborech, využívali je jako politický trumf a uměle v nich vyvolávali nenávist vůči Izraeli.^[17]

Z území okupovaných Egyptem a Jordánskem do Izraele vyráželi tzv. fedajíni, kteří podnikali útoky na izraelské cíle a obyvatelstvo.^[18] ^[19] V roce 1959 došlo k založení teroristické organizace Fatah a v roce 1965 k založení Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), jež deklarovala cíl „*dosáhnout zničení Izraele*“^{[20][21]} a v jejíž Národní chartě se až do počátku 90. let uvádělo, že „*ozbrojené povstání je jediný způsob jak osvobodit vlast*.“^[22] V tomto období také vzniká

označení „Palestinci“, které poprvé použil Jásir Arafat za účelem sjednocení palestinských teroristických organizací, palestinských Arabů, zvýšení nacionálního cítění a nenávisti vůči Izraeli.^[23]

V květnu 1967 egyptské vojsko překročilo Suez a vyzvalo jednotky OSN, aby se ze Sinaje stáhly. Protože jednotky OSN výzvu uposlechly, vyhlásil Izrael totální mobilizaci. Koncem měsíce vznikl egyptsko-jordánsko-syrsko-irácký vojenský pakt a arabské státy začaly přesouvat k izraelským hranicím své jednotky. 5. června 1967 se proto Izrael rozhodl zaútočit, zničil celé egyptské letectvo a během šesti dnů obsadil Pásmo Gazy, Sinajský poloostrov, Západní břeh Jordánu a Golanské výšiny.^[24]

1967–1993

Podrobnější informace naleznete v článkách Operace Lítání, První libanonská válka a První intifáda.

V důsledku šestidenní války došlo k dalšímu odlivu arabského obyvatelstva.^[25] Západní břeh a Pásmo Gazy byly spravovány jako okupovaná území, zatímco východní Jeruzalém byl formálně připojen k Izraeli. Po válce probíhala v Izraeli diskuse, jak naložit se získanými územími. Silně levicové strany požadovaly jejich vrácení, zatímco silně pravicové strany o navrácení odmítaly jednat. Nakonec došlo za levicové vlády Ma'arachu k výstavbě prvních osad na strategických územích podél údolí Jordánu.^[26] Po válce došlo k velkým investicím jak v Pásmu Gazy, tak na Západním břehu a palestinští Arabové z těchto území získali povolení pro práci v Izraeli, takže došlo k plné zaměstnanosti.^[27]

V roce 1970 se v Jordánsku odehrálo tzv. černé září, během něhož se palestinští Arabové pokusili svrhnout a zabít jordánského krále Husajna.^[28] Ten následně nařídil zaútočit na sídla OOP a vyhnal tuto organizaci ze země.^[28] OOP se přesunula do Libanonu, odkud útočila na Izrael.^[28] K mediálně nejznámějšímu teroristickému útoku došlo během letních olympijských her v Mnichově roku 1972.^[29] Došlo při něm k únosu a následnému zavraždění 11 izraelských

olympioniků.^[29] Izrael odpověděl operací Boží hněv, pokusem izraelské tajné služby Mosad zlikvidovat strůjce mnichovského útoku.^[30] V roce 1974 bylo na sedmém arabském summitu v Rabatu určeno OOP jako jediný legitimní zástupce palestinského lidu.^[31] V listopadu téhož roku bylo OOP přizváno Valným shromážděním OSN jako pozorovatel.^[31] Mezi další teroristické akce s velkou mezinárodní publicitou patřil únos letounu Air France s izraelskými turisty a jeho odlet do Ugandy.^[32] Izraelská speciální komanda Sajeret Matkal však při operaci Entebbe všechny cestující osvobodila.^[32]

V důsledku útoků z jižního Libanonu došlo koncem 70. a počátkem 80. let ke konfrontaci s Libanonem.^[33] V roce 1978 to byla operace Lítání, kdy IOS zatlačily jednotky OOP až za řeku Lítání.^[34] Poté se však stáhly a území kontrolovaly jednotky OSN. Další konfrontací byla první libanonská válka, při níž došlo k úplnému vyhnání OOP z Libanonu.^[35] Tato válka a následná izraelská vojenská přítomnost v Libanonu vedla k velkým protestním hnutím v Izraeli a ke vzniku teroristických organizací Hamás a Hizballáh. Obě tyto organizace odmítají jakékoliv územní ústupky ve sporu s Izraelem.^[36] Koncem 80. let došlo k palestinskému lidovému povstání zvaného první intifáda.^[37]

První intifáda, která se také někdy označuje jako válka kamenů, byla vyvrcholením trvalého napětí mezi palestinskými Araby.^[38]

Rozbuškou se stala dopravní nehoda, při které zahynulo několik Arabů.^[38] Následné násilí a nepokoje se brzy z Pásmo Gazy přesunuly i na Západní břeh.^[38] Oficiálně byla intifáda vedena OOP, ve skutečnosti však byl sám Arafat intifádou překvapen.^[38] Většinou nedocházelo k ozbrojeným bojům. Palestinské akce zahrnovaly porušování veřejného pořádku, demonstrace, generální stávky, bojkoty, házení kamenů, zapalování pneumatik, graffiti, barikády a pouze občas byly zaznamenány skutečné teroristické akce, při nichž došlo k používání Molotovových koktejlů či granátů.^[38]

1993–2000: Dohody z Osla

Podrobnější informace naleznete v článku Mírová dohoda z Osla.

Jicchak Rabin, Bill Clinton
a Jásir Arafat po
podepsání Mírových dohod
z Osla ve Washingtonu
13. září 1993

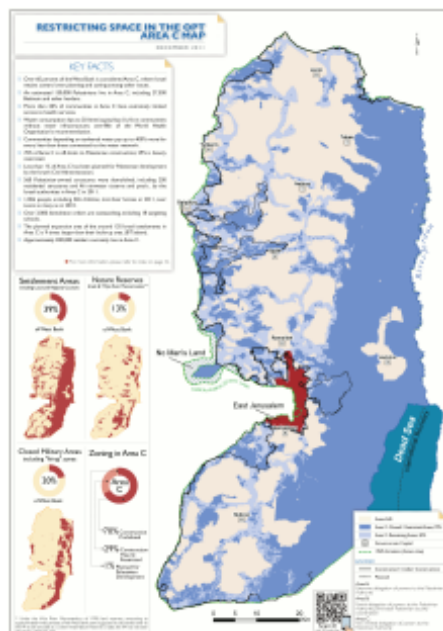
Během 90. let se konalo množství mírových konferencí. První se uskutečnila po Válce v Zálivu roku 1992 a nazývala se Madridská konference.^[39] Ta byla průlomová tím, že se poprvé u jednoho stolu sešly znepřátelené strany, jejichž představitelé zde spolu přímo hovořili poprvé od Války za nezávislost.^[39] Během roku 1992 docházelo k přímým schůzkám mezi Izraelci a Araby v různých městech po celém světě.^[40] Tzv. Mírová dohoda z Osla byla podepsána 13. září 1993 ve Washingtonu. Z ní vyplývalo, že má být po přechodnou dobu pěti let na území Západního břehu a pásma Gazy ustanovena Palestinská samospráva.^[41] Podepsání dohod z Osla narazilo na obou stranách na odpor radikálů, což mírový proces značně zkomplikovalo.^[42] Na palestinské politické scéně začala sílit opozice, a to zejména Hamás a Palestinský islámský džihád, která se proti Organizaci pro osvobození Palestiny a Smlouvám z Osla začala vymezovat.^[43] V Izraeli se proti smlouvě vymezila strana Likud a další pravicová uskupení,^[42] sám Jicchak Rabin byl 4. listopadu 1995 zavražděn pravicovým židovským radikálem Jigalem Amirem.^[42]

Mírový proces se poté velmi zpomalil a o rok později, po zvolení Benjamina Netanjahu z Likudu premiérem se zastavil téměř úplně. Netanjahu byl odpůrcem územních kompromisů, nicméně i přes to

byly za jeho funkčního období podepsány dvě důležité dohody, a to Hebronský protokol a Memorandum od Wye River.^[44] První znamenala předání posledního velkého palestinského města Arabům a druhá pak předání 13 % Západního břehu Palestincům.^[44] V roce 1999 vystřídal Netanjahua labouristický Ehud Barak. Za jeho funkčního období došlo ke konání několika mírových konferencí (nejznámější z nich v Camp Davidu v roce 2000), ale žádná z nich nebyla úspěšná. Barak v jednáních nabídl historické ústupky, včetně předání východního Jeruzaléma, avšak Arafat nabídku odmítl, jelikož se nevypořádávala s otázkou palestinských uprchlíků.^[45] Po ztroskotání jednání a poté co Ariel Šaron z Likudu vystoupil na Chrámovou horu vypukla druhá intifáda (neboli intifáda al-Aksá).^[45]

2000 – Současnost: Druhá intifáda

Podrobnější informace naleznete v článkách Druhá intifáda, Izraelský plán jednostranného stažení, Izraelská bezpečnostní bariéra, Operace Lité olovo a Izraelsko-palestinské střety (květen 2021).

Bezpečnostní bariéra
kolem Západního břehu v
roce 2011. Území pod
správou Izraele jsou
modrá, území pod
palestinskou samosprávou
jsou světlá.

Podobně jako první intifáda, i tato druhá byla výsledkem dlouhodobé frustrace palestinských Arabů.^[46] Vedou se spory, zda se jednalo o organizované vypuknutí nepokojů, či zda bylo samovolné.^[46] Mezi příčiny se kromě neúspěchu izraelsko-palestinských vyjednávání a cesty Ariela Šarona na Chrámovou horu řadí také recese palestinské ekonomiky, vysoká nezaměstnanost, výstavba izraelských osad včetně výstavby předměstí ve východním Jeruzalémě.^[46] Velkou roli během této druhé intifády hrála média.^[47] Mezi nejvíce mediálně známé obrazy této intifády patřilo zabití dvanáctiletého palestinského chlapce při přestřelce v Gaze (30 .9. 2000) údajně příslušníkem izraelské armády^[48] a zlynčování a umlácení dvou izraelských záložníků v Ramalláhu (12. 10. 2000).^[49] Na obou stranách konfliktu se objevily nové způsoby boje. Mezi palestinské patřily sebevražedné bombové atentáty na izraelské občany a po stažení Izraele z Gazy v roce 2005 také raketové ostřelování jihoizraelských měst. Izrael zahájil taktiku mimosoudní likvidace teroristů.^[47] Ta

fakticky znamenala, že byli vybraní palestiniští teroristé likvidováni raketami vypálenými z izraelských vrtulníků.^[47] Názory na konec intifády se různí.^[46] Někteří za její konec pokládají smrt Jásira Arafata v listopadu 2004, jiní summit v Šarm aš-Šajchu, kde 8. února 2005 představitelé Izraele, Palestinců, Egypta a Jordánska vyhlásili příměří, jiní ji považují za neukončenou.^[46]

V roce 2001 se konaly předčasné premiérské volby v nichž zvítězil Šaron, který vytvořil vládu národní jednoty.^[50] Po volbách v roce 2003 vytvořil pravicovou vládu, která je označovaná jako jedna z nejnacionálnějších v izraelských dějinách.^[51] Navzdory tomu prosadil v roce 2005 jednostranné stažení z Pásma Gazy, které vedlo k rozštěpení Likudu.^[52] V reakci na druhou intifádu prosadil výstavbu bezpečnostní bariéry kolem Západního břehu.^[53] V září 2005 došlo k evakuaci všech Izraelců a Izraelské armády z Pásma Gazy a severního Samařska.^[52] Šaron posléze odešel z Likudu a založil centristickou stranu Kadima, která měla v rámci územních ústupků rychle vyřešit izraelsko-palestinský konflikt.^[54] Poté, co vyvolal předčasné volby, však utrpěl mozkovou mrtvici, po níž upadl do kómatu, z něhož se neprobral.^[54]

V roce 2007 proběhla v americkém Annapolis mírová konference, která měla vyřešit otázku územních sporů a palestinských uprchlíků.^[55] V praxi však nepřinesla žádné hmatatelné výsledky. V nedávné době se také objevil saúdský návrh řešení konfliktu, který spočívá v úplném návratu do hranic z roku 1949 (tzv. Zelená linie).^[56] To by v praxi znamenalo vrácení východního Jeruzaléma, včetně Chrámové hory, celý Západní břeh i strategicky významné Golanské výšiny.^[56]

Na konci roku 2008 eskalovalo napětí v Pásmu Gazy. Hnutí Hamás vypovědělo předchozí dvouměsíční příměří a obnovilo ostřelování izraelských měst raketami Kásam. Izrael reagoval leteckými útoky a pozemní invazí.

Kadimou vedená vláda prohrála předčasné volby do Knesetu.^[57] Novou izraelskou vládu sestavil předseda strany Likud Benjamin Netanjahu.

V květnu 2021 došlo ke vzájemným raketovým útokům mezi Pásmem Gazy a Izraelem.^[58]

Odkazy

Reference

1. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 78.
2. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 54.
3. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 50.
4. ↑ *Izrael: Dějiny*. S. 152.
5. ↑ *BLAUSTEIN, Max. Židovská historie (4): Britské mandátní území Palestina [online]. Eretz, 2006-01-18 [cit. 2011-08-27]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2012-12-01.*
6. ↑ Sachar (1999). S. 254-266.
7. ↑ Gilbert (2002). S. 168-192.
8. ↑ Sachar (1999). S. 267-271.
9. ↑ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. S. 103.
10. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 83.
11. ↑ *General Progress Report and Supplementary Report of the United Nations Conciliation Commission for Palestine, Covering the Period from 11 December 1949 to 23 October 1950 [online]. The United Nations Conciliation Commission [cit. 2008-05-16]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2007-06-03. (anglicky)*
12. ↑ *Židovská historie: Stát Izrael 1948–1967 [online]. Eretz.cz, 2006-02-28 [cit. 2008-11-18]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2012-12-01.*
13. ↑ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. S. 132

14. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 99.
15. ↑ *Izrael: Dějiny*. S. 349.
16. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 105.
17. ↑ Sachar (1999). S. 470-511.
18. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 120.
19. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 122.
20. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 111.
21. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 155
22. ↑ *Sionismus a Stát Izrael*. S. 160
23. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 173
24. ↑ *Izrael: Dějiny*. S. 512.
25. ↑ *Izrael: Dějiny*. S. 535.
26. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 187-189.
27. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 190.
28. ↑ srov. rekonstrukci případu v článku: *Exchange of fire at the Netzarim junction [online]*. Israel Ministry of Foreign Affairs. [Dostupné online](#).
29. ↑ *Lynch mob's brutal attack [online]*. [BBC](#) [cit. 2008-03-24]. [Dostupné online](#). (anglicky)
30. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 216.
31. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 242.
32. ↑ *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. S. 239-240.

33. ↑ *Obama podporuje saúdský plán rozdělit Jeruzalém [online]. Eretz.cz, 2008-11-17 [cit. 2008-11-18]. Dostupné online.*
34. ↑ *Skočit nahoru k: ^a ^b Úvodní den summitu v Annapolis: Společné prohlášení, projevy Olmerta a Abbáse [online]. Eretz.cz, 2007-11-28 [cit. 2008-11-18]. Dostupné online.*
35. ↑ *Je to oficiální: Nové izraelské volby [online]. Eretz.cz, 2008-10-27 [cit. 2008-11-18]. Dostupné online.*
36. ↑ *V Izraeli a Gaze se roztočila nová spirála násilí. Napětí stoupá, k další eskalaci může vést ‚jediná raketa‘. iROZHLAS [online]. Český rozhlas [cit. 2021-05-13]. Dostupné online.*

Bibliografie

- Obrázky, zvuky či videa k tématu izraelsko-palestinský konflikt na Wikimedia Commons
- (česky) Amnesty International – Izraelsko-palestinský konflikt těžce dopadá na palestinské ženy Archivováno 10. 2. 2009 na Wayback Machine. (03/2005)
- (česky) Barrister – Izraelsko-palestinský konflikt a Česká republika Archivováno 11. 2. 2009 na Wayback Machine. (2003)
- (česky) Global Politics – Současný izraelsko-palestinský konflikt – pohled zevnitř (10/2002)
- (česky) Český rozhlas – Izraelsko-palestinský konflikt pokračuje (09/2001)

Portály: Izrael

Kategorie: